

VERZONDEN 06 JUNI 2025

BESLUIT OMGEVINGSVERGUNNING FLORA- EN FAUNA-ACTIVITEIT

DSO-nummer : 20241010 01662
Zaaknummer : OMG-040412/DMS486572
Betreft : Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit
Locatie : Langs de Oostoeverweg tussen het Balgzandkanaal en de Waddenzee te Den Helder
Vergunninghouder : Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Samenvatting

Op 10 oktober 2024 heeft Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier een aanvraag ingediend voor een omgevingsvergunning op grond van de Omgevingswet voor een flora- en fauna-activiteit. De aanvraag heeft betrekking op activiteiten langs de Oostoeverweg tussen het Balgzandkanaal en de Waddenzee te Den Helder. Het gaat hierbij om het realiseren van een gemaal met een vispassage tussen het Balgzandkanaal en de Waddenzee te Den Helder. Als gevolg van de werkzaamheden wordt essentieel foerageergebied van de bunzing, hermelijn en wezel aangetast.

Er zijn voorschriften aan dit besluit verbonden waaraan u zich moet houden. De voorschriften richten zich op de methode om het leefgebied van de bunzing, hermelijnen wezel buiten de kwetsbare periode ongeschikt te maken, voorafgaand aan de inrichtingswerkzaamheden, om zo het doden van exemplaren te voorkomen en het realiseren van tijdelijke en permanente alternatieve verblijfplaatsen in (de nabije omgeving van) het plangebied.

Inhoudsopgave

- A. Onderwerp aanvraag
- B. Besluit
- C. Voorschriften
- D. Onderbouwing van het besluit
- E. Wettelijk kader
- F. Overige wet- en regelgeving
- G. Procedure
- H. Kennisgeving
- I. Legesheffing

A. Onderwerp aanvraag

Wij hebben een procedure gestart voor het initiatief 'Realisatie gemaal Oostoever te Den Helder' langs de Oostoeverweg tussen het Balgzandkanaal en de Waddenzee te Den Helder. Dit naar aanleiding van een aanvraag omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit.

De initiatiefnemer is voornemens een gemaal met een vispassage te realiseren tussen het Balgzandkanaal en de Waddenzee te Den Helder. Hierbij horen de volgende werkzaamheden:

- het projectgebied bouwrijp maken (o.a. plaatsen van tijdelijke bouwhekken en directieketen);
- het ontgraven van de bestaande (riet)oever binnendijs en buitendijs (t.b.v. de in- en uitstroomopeningen aan respectievelijk de zijde van het spuikanaal als van de Waddenzee);
- het plaatsen van bouwkuip(en);
- verschuiving/aanpassing van de bestaande weg en nieuwe wegaansluiting Oostoeverweg;
- het slopen van de opslagschuur waar momenteel onder meer de besturingskasten van het spuicomplex staan;
- het slopen van de aanlegsteiger;
- het kappen en/of rooien van bomen en struiken rondom het natuurinformatiecentrum;
- in/aanpassen ondergrondse infra (kabels & leidingen) voor het gemaal en de aanwezige ondergrondse infra behorende bij de spuisluis;

- directe omgeving van het gemaal, landschappelijk inpassen d.m.v. onder meer inzaaien bloemrijkgrasmengsel, aanbrengen grasbetontegels, dijktrap, etc.

In het plangebied, zoals weergegeven in bijlage 1 bij dit besluit, is een essentieel foerageergebied aanwezig voor de bunzing, hermelijn en wezel. Dit essentieel foerageergebied wordt tijdens de werkzaamheden aangetast waardoor het wordt gezien als een indirecte aantasting van vaste rust- of voortplantingsplaatsen, waardoor een vergunning is aangevraagd voor deze kleine marterachtigen.

B. Besluit

Op grond van artikel 4.6, eerste lid, aanhef en onder e, van het Omgevingsbesluit besluiten wij aan Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit als genoemd in artikel 5.1, tweede lid, onder g van de Omgevingswet te verlenen ten behoeve van 'Realisatie gemaal Oostoever te Den Helder' tussen de Balgzandkanaal en de Waddenzee te Den Helder (zoals weergegeven op de locatie in bijlage 1 bij dit besluit).

Het gaat hierbij om een omgevingsvergunning voor de volgende schadelijke handelingen en soorten:

- artikel 11.54, eerste lid, onder b van het Bal voor betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de bunzing, hermelijn en wezel.

Vanuit het toetsingskader dat betrekking heeft op de betreffende activiteiten zijn er geen redenen om deze beschikking te weigeren.

Geldigheid besluit

Deze beschikking is geldig vanaf 1 september 2025 tot en met 1 september 2030.

Stukken opnemen

De volgende stukken uit de aanvraag maken deel uit van de beschikking:

- bijlage 1: weergave plangebied;
- bijlage 2: locaties oorspronkelijk geschikt leefgebied;
- bijlage 3: locaties tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen;
- bijlage 4: locaties permanente alternatieve verblijfplaatsen.

C. Voorschriften

Op grond van artikel 5.34, eerste lid, in samenhang gelezen met artikel 5.18, eerste lid, van de Omgevingswet verbinden wij de navolgende voorschriften en beperkingen aan dit besluit.

Algemene voorschriften

1. De omgevingsvergunning wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze omgevingsvergunning geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze omgevingsvergunning zelf niet anders is aangegeven.
3. Onder werkzaamheden wordt verstaan alle handelingen die het projectgebied aantasten inclusief de voorbereidende werkzaamheden (inclusief asbestsanering), werkzaamheden die dienen tot het ongeschikt maken van leefgebied, mitigerende en compenserende activiteiten.
4. De vergunninghouder dient onverwijld contact op te nemen met Omgevingsdienst Noord-Holland Noord indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde soorten in de aanvraag worden aangetroffen of andere handelingen of werkzaamheden dan bedoeld in voorschriften 1 en 2 noodzakelijk zijn.
5. Indien de mitigerende/compenserende maatregelen niet worden toegepast zoals in dit besluit is weergegeven en/of als de vergunninghouder voornemens is om de werkzaamheden of de planning van de werkzaamheden niet conform de aanvraag uit te voeren, dient contact opgenomen te worden met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.
6. Deze omgevingsvergunning kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de vergunninghouder of in opdracht van de vergunninghouder handelende (rechts-)personen. De vergunninghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze omgevingsvergunning.
7. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze omgevingsvergunning op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde omgevingsvergunning mag langs elektronische weg, leesbaar worden getoond.

8. De werkzaamheden en voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige¹ op het gebied van de soorten waarvoor deze omgevingsvergunning is verleend.
9. De vergunninghouder dient een ecologisch werkprotocol op te (laten) stellen waarin de in de omgevingsvergunning genoemde voorschriften zijn opgenomen. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.

Meldingsplicht

10. De vergunninghouder dient minimaal vijf werkdagen voorafgaand aan de werkzaamheden de start van de werkzaamheden te melden bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN). De melding dient plaats te vinden via het digitale meldformulier 'Formulier start ruimtelijke ingreep' op de website van de OD NHN. Met de melding dient u ook het ecologisch werkprotocol mee te sturen.

Specifieke voorschriften kleine marterachtigen

11. Het ongeschikt maken van het plangebied voor de wezel, hermelijn en bunzing dient te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden van kleine marterachtigen zijnde:
winterperiode: 1 november tot 1 maart;
voortplantingsperiode: 1 maart tot 1 september (bij de wezel tot 31 oktober indien er sprake is van een tweede nest).
Afhankelijk van het seizoen, de muizenstand en de weersomstandigheden kan deze kwetsbare perioden langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Indien er een uitzonderlijk hoge muizenstand is, dient het plangebied ongeschikt gemaakt worden in winterperiode in verband met mogelijke tweede nesten van wezels.
12. Het ongeschikt maken dient te gebeuren door het verwijderen van opgaande begroeiing, het kort maaien van de vegetatie (maximaal 10 cm hoog) en het direct afvoeren van het maaisel. De vegetatie moet tijdens de werkzaamheden kort worden gehouden (≤ 10 centimeter). Daarnaast dienen voorzichtig houtstapels, boomstammen of ander materiaal dat een geschikte verblijfplaats vormt voor kleine zoogdieren te worden verwijderd en eventueel aanwezige (mollen)gangen uitgegraven te worden. Het ongeschikt maken dient te gebeuren buiten perioden van vorst² of een sneeuwdeken en dient in fysieke aanwezigheid van een ecologisch deskundige plaats te vinden.
13. De locaties die ongeschikt gemaakt dienen te worden, zijn weergegeven in bijlage 4 bij dit besluit.
14. Het maaien dient te gebeuren met een messenmaaier. Maaien door te klepelen, chopperen of met behulp van maai/zuigcombinaties is **niet** toegestaan.
15. Het plangebied dient ongeschikt gemaakt te worden door één richting op te werken, zodat individuen tijdens de werkzaamheden naar het alternatieve leefgebied kunnen vluchten of een mogelijke vluchtroute dient behouden te blijven. Indien een vluchtroute in stand gehouden wordt, dient deze minimaal 5 meter breed te zijn. Tevens mag er geen versnippering van het leefgebied van de kleine marterachtigen ontstaan door het ongeschikt maken van delen van het plangebied.
16. Het plangebied mag pas ongeschikt worden gemaakt zodra de compensatiegebieden met de daarbij behorende takkenhopen zijn gerealiseerd en geschikt zijn, zoals weergegeven in voorschriften 18 tot en met 23.
17. Indien de 'nieuwe' weg in het plangebied, zoals weergegeven in bijlage 4 bij dit besluit, ≥ 5 meter breed wordt, dient er een faunapassage bij de weg gerealiseerd te worden. Deze faunapassage dient conform het kennisdocument Kleine Marterachtigen van BIJ12 te worden gerealiseerd³. Zodoende dient de minimale breedte en hoogte van de passage minimaal 40 centimeter te zijn. Daarnaast moeten bij de in- en uitgang van de faunapassage schuilgelegenheden gecreëerd te worden door middel van struweel of lijnvormige elementen zoals heggen, houtwallen, greppels en zomen.
18. Ten westen van het plangebied dienen compensatiegebieden van in totaal minimaal 7150 m² te worden gerealiseerd, op de locaties zoals weergegeven in bijlage 3 en 4 bij dit besluit.

¹ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/buiten-werken/ecologisch-deskundige>

² Er is sprake van een vorstperiode als vijf dagen achtereenvolgend de gemiddelde temperatuur (gemeten over een etmaal) beneden het vriespunt ligt.

³ <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2024/01/Kennisdocument-kleine-marterachtigen-v1-1-2.pdf>

19. Op de locaties van compensatiegebied A en B, zoals weergegeven in figuur 1, in bijlage 3 bij dit besluit, dient er maximaal één keer per jaar gemaaid te worden buiten de kwetsbare periode van kleine marterachtigen, welke globaal loopt van 15 maart tot 1 september en 1 november tot 1 maart. Minimaal vijftientig procent van de vegetatie mag niet jaarlijks gemaaid worden. De gebieden die jaarlijks niet gemaaid worden dienen om de beurt te rouleren over de jaren heen zodat er altijd dekking voor kleine marterachtigen beschikbaar is. Daarnaast moet ervoor worden gezorgd dat er door het maaien geen versnippering van het leefgebied van de kleine marterachtigen plaatsvindt. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan de kwetsbare periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de maaiwerkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Het toekomstige (maai)beheer dient opgenomen te worden in het beheerplan van het gebied.
20. Langs de randen van compensatiegebied A en in de struweelstrook van compensatiegebied B, zoals weergegeven in bijlage 3 bij dit besluit, dienen minimaal elf takkenhopen gerealiseerd te worden ten behoeve van verblijfplaatsen voor marterachtigen. De takkenhopen dienen te bestaan uit minimaal zes dikke stammen (van minimaal 15 centimeter dik), met een nestkamer in het midden die twee gangen heeft die gevuld is met hooi en bedekt is met grof en fijn snoeimateriaal. Daarnaast dienen de takkenhopen minimaal 3 meter lang, 2 meter breed en 1 meter hoog te zijn en te voldoen aan de vereisten zoals gesteld in het Kennisdocument Kleine marterachtigen van BIJ12⁴.
21. De takkenhopen dienen minimaal drie maanden vóór de aanvang van de werkzaamheden, waaronder het ongeschikt maken, gerealiseerd te worden, op de locaties zoals weergegeven in figuur 2 en 3 van bijlage 3 bij dit besluit.
22. De in- en de uitgangen van de takkenhopen dienen dekking te bieden en in verbinding te staan met takkenrillen of reeds aanwezige dekking of geleiding biedende structuren. De takkenhopen dienen aan de binnenzijde gedurende het hele jaar droog te blijven.
23. In het compensatiegebied B, zoals weergegeven in figuur 3, in bijlage 3 bij dit besluit, dient naast het alternatief extensief beheer (zie voorschrift 19) een brede strook van 10 meter breed te komen waar geen maaibeheer plaatsvindt. Deze strook dient aan te sluiten aan geschikt leefgebied voor marterachtigen.
24. Bij uitzondering mogen in compensatiegebied B, zoals weergegeven in figuur 3, in bijlage 3 bij dit besluit, (bomen en) struiken naast het maaibeheer, zoals aangeven in voorschrift 19, gesnoeid en/of verwijderd indien zij hinder vormen voor Defensie bij het bereiken van het nabijgelegen vliegveld. Het gewas moet daarbij echter minimaal 50 centimeter hoog blijven.
25. Binnen één maand na afronding van de werkzaamheden dient er in de donkerroze zone van het plangebied, zoals weergegeven in figuur 4 van bijlage 3 bij dit besluit, een rietkraag te komen met een breedte van minimaal drie meter.
26. De compensatiegebieden dienen minimaal één groeiseizoen van maart tot en met september en een nazomer (van eind september tot en met november) ongemoeid te blijven voorafgaande aan de werkzaamheden. De compensatiegebieden moeten voorafgaand aan de start van de werkzaamheden fysiek worden gecontroleerd en geschikt worden bevonden door een ecologische deskundige voordat de werkzaamheden kunnen aanvangen.
27. Te allen tijde dient er een geschikt leefgebied voor de wezel, hermelijn en bunzing aanwezig te zijn om het huidige gebied te compenseren.

Overige

28. Uit de aanvraag blijkt dat er nog nader onderzoek plaats dient te vinden naar de huismus, vleermuizen en de grote vos. Alle werkzaamheden die negatieve effecten kunnen hebben op deze soorten dienen te worden uitgesteld totdat de onderzoeken zijn afgerond en is vastgesteld dat geen schadelijke handelingen plaatsvinden ten aanzien van deze soorten. Als schadelijke handelingen voor deze soorten niet voorkomen kunnen worden, dient hiervoor een (aanvullende) vergunning te worden aangevraagd en dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld tot deze vergunning is verleend.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Wij wijzen u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode bestaat. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

⁴ <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2024/01/Kennisdocument-kleine-marterachtigen-v1-1-2.pdf>

Wij wijzen u erop dat als u werkzaamheden inclusief de mitigatie en compensatie niet conform de aanvraag en omgevingsvergunning uitvoert, u mogelijk in overtreding bent. Indien dit niet mogelijk is dient u tijdig een wijzigingsverzoek met de voorgestelde wijziging ter goedkeuring voor te leggen, voordat u de wijziging kunt uitvoeren. Wanneer u in overtreding bent kunnen wij door middel van de oplegging van een last onder dwangsom dan wel door middel van bestuursdwang de met de wet strijdige situatie beëindigen. Dit kan in uw geval betekenen dat de werkzaamheden ten behoeve van bovengenoemd project geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd totdat weer wordt voldaan aan het bij of krachtens de Omgevingswet bepaalde (dit zijn de bestuursrechtelijke sancties). Ook kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd.

D. Onderbouwing van het besluit

Het besluit en de verbonden voorschriften baseren wij op onderstaande, inhoudelijke onderbouwingen. Bij de beoordeling van deze onderbouwingen zijn de algemene en specifieke beoordelingsregels zoals opgenomen in paragraaf 8.6.2 van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving toegepast.

Bijgevoegde stukken

Bij beoordeling van de aanvraag zijn de volgende ingediende documenten gebruikt:

- Aanvraagformulier Omgevingsloket 20241010 01662 (ingediend op 10 oktober 2024);
- "Natuurtoets inclusief Voortoets Nieuw gemaal Oostoever te Den Helder" d.d. 17 juni 2024;
- "Activiteitenplan kleine marterachtigen voor gemaal Oostoever" d.d. 8 oktober 2024;
- "Beantwoording van verzoek om aanvullende gegevens bij vergunningaanvraag flora- en fauna-activiteit kleine marterachtigen, Gemaal Oostoever", d.d. 14 februari 2025;
- RE e-mail "2^e -beantwoording van aanvullende vragen bij vergunningaanvraag flora- en fauna-activiteit kleine marterachtigen", d.d. 16 april 2025;
- RE e-mail "RE: Tweede verzoek om aanvullingen OMG-040412", d.d. 6 mei 2025;
- RE e-mail "RE: Tweede verzoek om aanvullingen OMG-040412", d.d. 12 mei 2025.

Wij kunnen de aangevraagde omgevingsvergunning alleen verlenen als voldaan is aan elk van de volgende voorwaarden: er bestaat geen andere bevredigende oplossing, er is een geldig wettelijk belang en de activiteit doet geen afbreuk aan het streven de populaties van de betrokken soort in zijn natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Hierna treft u de toetsing en conclusies op deze voorwaarden.

Andere bevredigende oplossing

Het niet uitvoeren van de werkzaamheden is volgens u geen bevredigende oplossing. Door het uitvoeren van de werkzaamheden wordt namelijk een bijdrage geleverd aan de verbetering van vismigratieroutes, het voorkomen van wateroverlast en veiligheidsrisico's en herstel van de ecologische relatie tussen de Waddenzee en het achterland.

Het project omvat het realiseren van een gemaal met een vispassage tussen het Balgzandkanaal en de Waddenzee te Den Helder en is daarmee locatiegebonden. Een alternatieve locatie voor het realiseren van een gemaal gesitueerd ten oosten van de huidige spuisluis zou meer effecten op het Natura 2000-gebied 'Waddenzee' met zich meebrengen. Gelet op de strikte bescherming van Natura 2000-gebieden is dit wettelijk gezien niet toegestaan. Een alternatieve locatie is daarom niet aan de orde.

De locaties van de compensatiegebieden van de kleine marterachtigen zijn volgens u zorgvuldig uitgekozen. Bij het uitkiezen van de gebieden is gekeken naar de gebieden van Hoogheemraadschap Holland Noorderkwartier die dicht bij het plangebied zitten. Door het nemen van maatregelen op grond in eigendom van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is het duurzaam behoud van het compensatiegebied geborgd en niet afhankelijk van derde partijen. De uitgekozen compensatiegebieden zijn van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en liggen ten westen op zeer korte afstand van het plangebied, waardoor ze snel ontdekt kunnen worden door kleine marterachtigen.

Daarnaast is er volgens u geen betere werkwijze en planning voorhanden. Er wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met de kwetsbare periodes van kleine marterachtigen. Zo wordt het plangebied ongeschikt gemaakt buiten de voortplantingsperiode en winterperiode van de marterachtigen. Ook wordt er rekening gehouden dat er voldoende ontwikkeltijd is van de compensatiegebieden, waar inrichtings- en beheermaatregelen voor kleine marterachtigen worden getroffen. De planning is zodoende volledig afgestemd op de beschermde natuurfuncties van de kleine marterachtigen in het gebied. Er is daarom geen alternatieve planning die gunstiger uitpakt voor de aanwezige beschermde soorten.

In beide compensatiegebieden wordt een verbeterslag gemaakt door zowel andere beheer en inrichting. Gelet op voorgaande zijn er volgens u geen alternatieve compensatiegebieden beschikbaar die vanuit ecologisch perspectief de voorkeur hebben boven de reeds aangedragen gebieden. Door het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen en deze te faseren in het project is de werkwijze volgens u volledig afgestemd op kleine marterachtigen.

Met bovenstaande heeft u aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing is voor de geplande werkzaamheden waarbij een minder negatief effect op de beschermde soorten optreedt en de doelstellingen van de ruimtelijke ingreep toch worden bereikt. De alternatievenafweging is voldoende onderbouwd. Er wordt voldaan aan deze voorwaarde voor een omgevingsvergunning in het kader van de Omgevingswet voor een flora- en fauna-activiteit.

Wettelijk belang

U heeft een omgevingsvergunning aangevraagd op grond van het volgende in de wet genoemde belangen:

- van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.

De beoogde ontwikkeling wordt uitgevoerd als onderdeel van het project 'Ruim Baan voor Vissen'. Dit betreft een samenwerking van de vier noordelijke waterschappen, Van Hall Larenstein en het Waddenfonds. Deze samenwerking is gericht op verbetering van vismigratieroutes en herstel van de ecologische relatie tussen de Waddenzee en het achterland.

In de bestaande spuisluis zijn geen mogelijkheden voor vissen om vanuit de Waddenzee het Balgzandkanaal en andersom toe te treden. Migratie van diverse vissoorten wordt hiermee onmogelijk gemaakt. In het nieuwe gemaal wordt een vispassage gerealiseerd. Via de vispassage kunnen paaigronden in of voorbij het Balgzandkanaal bereikt worden. Hierdoor kunnen migrerende vissen vanuit de Noordzee en Waddenzee zich (weer) voortplanten in de zoete wateren van het Noord-Hollands Schiereiland en het IJsselmeer. Een voorbeeld van zo'n soort is de habitatrichtlijnsoort de Noordzeehouting. Door het realiseren van de vispassage kan de vis het Amstelmeer optrekken naar verder gelegen potentiële paaigronden, wat een positieve bijdrage levert aan de populatie. Ook ontstaat door verzilting van het Balgzandkanaal een geleidelijke overgang van zout- naar zoetwater en wordt de diversiteit van leefgebieden in het Balgzandkanaal vergroot. De beoogde ontwikkeling draagt zodoende bij aan het verbeteren van de biodiversiteit en natuurherstel van aquatische fauna.

Door klimaatverandering ontstaan risico's op grote fluctuaties in het waterpeil voor de spuisluis. Door zeespiegelstijging ontstaan er belemmeringen om onder vrij verval water vanuit het Balgzandkanaal in de Waddenzee te spuien. De spuisluis kan op dat moment de afvoer van de hoeveelheid water niet aan, waardoor er gevaren voor het achterland ontstaan. Gebieden kunnen hierdoor overstroomd, waarmee ernstige schade kan ontstaan aan gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom. Naast overlast door waterschade kan ook schade door verzilting van de bodem optreden. Door de beoogde ontwikkeling uit te voeren wordt de bescherming van het achterland voor de komende tientallen jaren verzekerd. Hierdoor worden wateroverlast en veiligheidsrisico's voorkomen. Ook wordt voorkomen dat er financiële schade ontstaat aan eigendommen. De beoogde ontwikkeling speelt in op het voorkomen van veiligheidsrisico's en andere schade die kan optreden.

Hiermee heeft u aangetoond dat de ruimtelijke ingreep nodig is vanwege wettelijk erkende belangen. Er wordt voldaan aan deze voorwaarde voor een omgevingsvergunning in het kader van de Omgevingswet voor een flora- en fauna-activiteit.

Staat van instandhouding

Bunzing

In Nederland komt de bunzing verspreid voor, behalve op de Waddeneilanden. Hoewel er geen gegevens zijn over de precieze bunzingstand, lijkt de soort zich redelijk te kunnen handhaven. De bunzing is beoordeeld als een vrij zeldzame soort, waarbij er door het ontbreken van gegevens geen trend van te geven is. Desondanks geeft BIJ12 een staat van instandhouding die zeer ongunstig is (2013) waarbij populatie, leefgebied en toekomstverwachting als zeer ongunstig worden en alleen de verspreiding als gunstig.

Hermelijn

De verspreidingsgegevens van de hermelijn laten zien dat de hermelijn in de periode 2015 – 2019 schaars is geworden in grote delen van Zeeland, Noord-Brabant, Limburg, Gelderland, Overijssel, Flevoland en Drenthe. De hermelijn is in de jaren '80 verdwenen uit de duingebieden van Noord-Holland, dit wordt gerelateerd aan de komst van de vos (Mulder, 1990). Er is nog geen sprake van herstel binnen de duingebieden. De Harger- en Pettemerpolder en Waterland zijn zwaartepunten in de verspreiding. Natuurterreinen en extensief gebruikte agrarische gebieden maar ook nieuw aangelegde recreatieterrains, parken, bossen en andere groenstructuren zijn plaatsen waar de hermelijn voorkomt. De staat van instandhouding is niet goed bekend bij deze lastig te onderzoeken vooral nacht actieve en zeer beschermt levende soort. Toch kan aangenomen worden door het verlies van leefgebied in de vorm van kleinschalige cultuurlandschappen, verkeer- en (sporadische) kattenslachtoffers, het afnemen van konijnenaantallen en de gegevens van waarnemingen dat de staat van instandhouding ongunstig is.

Volgens de Rode lijst zoogdieren 2020 wordt de landelijke populatiegrootte geschat op 20.640 voortplantende dieren, wat leidt tot zeldzaamheidsklasse vrij zeldzaam, maar omdat de soort zich voortplant in 516 atlasblokken, heeft het de lichtere zeldzaamheidsklasse algemeen. De trend van de verspreiding is sinds 1950 afgenomen met 66%, wat leidt tot trendklasse sterk afgenomen. Vanwege het ontbreken van betrouwbare gegevens over de populatiegrootte rond 1950 kan de verandering in populatiegrootte niet worden geschat. Aangenomen wordt dat de verandering in populatiegrootte in dezelfde trendklasse valt als de verandering in verspreiding.

Wezel

De wezel komt in heel Nederland voor, maar minder dan vroeger. De trend in aantallen van de wezel in agrarisch gebied is onzeker. De verspreiding van de wezel in Nederland is op landelijke schaal niet heel sterk gewijzigd tussen de periode 2000-2014 en 2015-2019, al lijkt de wezel wel iets 'schaarser' te worden. De staat van instandhouding is niet goed bekend bij deze lastig te onderzoeken vooral nacht actieve en zeer beschermt levende soort. Toch kan aangenomen worden door het verlies van leefgebied in de vorm van kleinschalige cultuurlandschappen, verkeer- en kattenslachtoffers, het afnemen of ontbreken van muizenplagen en de gegevens van waarnemingen dat de staat van instandhouding ongunstig is.

Voor zover bekend is er geen instantie die de provinciale of lokale staat van instandhouding van de wezel, hermelijn of bunzing heeft beoordeeld. In Den Helder en omgeving zijn in de afgelopen vijf jaar meerdere waarnemingen van de wezel en bunzing verspreid gemeld (NDFF 24-02-2025). In totaal zijn er acht waarnemingen van beide soorten gedaan. Van de hermelijn is er in de afgelopen tien jaar slechts één waarneming bekend.

Het plangebied is geschikt bevonden voor kleine marterachtigen. Tijdens de werkzaamheden wordt het geschikte leefgebied afgegraven en/of bouwrijp gemaakt, waardoor mitigerende en compenserende maatregelen getroffen worden. Voorafgaande aan het ongeschikt maken dienen de compensatiegebieden A en B, zoals weergegeven in bijlage 3 en 4 bij dit besluit, geoptimaliseerd/geschikt gemaakt voor kleine marterachtigen. Deze compensatiegebieden zijn eigendom van het Hoogheemraadschap, waardoor het duurzaam behoud van de gebieden is geborgd en niet afhankelijk is van derden. Het groen in deze gebieden krijgt minimaal één groeiseizoen (van maart tot en met september) en een nazomer (van eind september tot en met november) de tijd om zich te ontwikkelen vóór aanvang van de werkzaamheden. Zodra een ecologische deskundige heeft vastgesteld dat de gebieden geschikt zijn, worden de werkzaamheden aangevangen.

Na de werkzaamheden blijven de compensatiegebieden geschikt voor kleine marterachtigen door middel van een aangepast maaibeheer. Het groen in compensatiegebied A bestaat uit kruidenrijk grasland en wordt nu twee keer per jaar gemaaid. Tijdens de eerste maaironde wordt 50% niet gemaaid, terwijl tijdens de tweede maaironde alles wordt gemaaid. In het toekomstige beheer wordt de maai frequentie aangepast naar één keer per jaar. 25% van de vegetatie wordt niet jaarlijks gemaaid, dit deel wordt pas het jaar daarop gemaaid. De gebieden die jaarlijks niet gemaaid worden rouleren over de jaren heen. Hierdoor ontstaat er meer dekking voor kleine marterachtigen. Op de plaatsen met meer dekking en vegetatiestructuur kunnen prooidieren zich beter schuilhouden, waardoor een toename van het aantal prooidieren verwacht wordt. Hierdoor ontstaat zowel een hoger voedselaanbod als het aantal beschikbare verblijfplaatsen die door prooidieren worden gegraven.

Compensatiegebied B bestaat momenteel uit laagblijvend grasland dat twee keer per jaar wordt geklepel. In het gebied is weinig dekking aanwezig, waardoor het geen optimaal leefgebied betreft voor kleine marterachtigen. Daarnaast worden bij het klepelen veel insecten gedood en is het slecht voor de biodiversiteit⁵. In de toekomstige situatie wordt hetzelfde maaibeheer toepast als bij het compensatiegebied A, waardoor er in dit gebied ook meer dekking ontstaat, ervoor zorgt dat het plangebied geschikt(er) wordt voor kleine marterachtigen. In compensatiegebied B komt daarnaast een brede zone van 10 meter te liggen waarin geen jaarlijks maaibeheer zal plaatsvinden. Dit is ongeveer 1/3 van de totale breedte van het compensatiegebied en is weergegeven in figuur 3 van bijlage 3 bij dit besluit. De strook zorgt voor meer structuur en dekking, wat het gebied aantrekkelijker maakt voor marterachtigen. Compensatiegebied B maakt deel uit van een aanvliegroute van een nabijgelegen defensievliegveld. Indien de hoogte van de beplanting hinder veroorzaakt, mag deze worden gesnoeid en/of verwijderd. Daarbij blijft echter altijd een minimale hoogte van 50 centimeter aan beplanting behouden waardoor het gebied te allen tijde geschikt blijft voor de marterachtigen. Het toekomstige (maai)beheer wordt opgenomen in het beheerplan van het gebied.

Naast het alternatieve maaibeheer worden minimaal zes takkenhopen gerealiseerd in de bosschage rondom compensatiegebied A. In compensatiegebied B worden er vijf takkenhopen gerealiseerd in de struweelstrook. De locaties van de takkenhopen zijn weergegeven in figuur 2 in bijlage 3 bij dit besluit. De takkenhopen zorgen ervoor dat er een verhoogd aanbod van verblijfplaatsen is tijdens de bouwperiode van het gemaal en de weg.

Tenslotte wordt het plangebied, na de realisatie van de compensatiegebieden, ongeschikt gemaakt in de minst kritische periode voor kleine marterachtigen, buiten de voortplantingsperiode en winterperiode. Het plangebied wordt op een dussdanige manier ingericht en ongeschikt gemaakt dat aanwezige dieren de kans krijgen om naar geschikte alternatieve leefgebieden te trekken. Tijdens de werkzaamheden zal te allen tijde geschikt leefgebied zijn voor de wezel, hermelijn en bunzing aanwezig zijn er is er geen sprake van een versnippering van het oorspronkelijke leefgebied van de kleine marterachtigen. Indien er een weg breder dan vijf meter wordt aangelegd, wordt er een faunapassage gerealiseerd om de gebieden met elkaar te verbinden.

Door de voorgenoemde maatregelen wordt voorkomen dat het project een negatief effect heeft op wezel, hermelijn en bunzing.

Gesignaleerde soorten

U heeft aangegeven dat er verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig kunnen zijn in de spuisluis en opslagschuur, en dat er mogelijk functionele leefomgeving van de huismus in het plangebied aanwezig is. Tevens heeft u vermeld dat het natuurinformatiecentrum mogelijk door vleermuizen wordt gebruikt en dat er geschikt habitat voor de grote vos in het plangebied aanwezig is. U heeft er echter voor gekozen om voor deze soorten geen vergunning aan te vragen. Wij willen u er, wellicht ten overvloede, op wijzen dat wanneer u bij uitvoering van de werkzaamheden verbodsbepalingen ten aanzien van deze soorten dreigt te overtreden, u de werkzaamheden dient stil te leggen en alsnog een (aanvullende) vergunning voor deze soorten dient aan te vragen.

Cumulatieve effecten

Bij de beoordeling van de activiteit nemen wij mee of de activiteit in combinatie met andere reeds vergunde activiteiten negatief is voor de staat van instandhouding van de betreffende soort.

⁵ <https://www.vlinderstichting.nl/actueel/nieuws/nieuwsbericht/klepelen-kan-dat-ecologisch>

In de nabije omgeving van het plangebied ter hoogte van compensatiegebied B komt mogelijk een ondergrondse waterstofleiding. De aanleg van deze leiding is tijdelijk en staat nog niet vast. Langs de watergang aan de oostkant van de compensatiegebied is de meest logische locatie om een waterstofleiding aan te leggen. In het geval van een open ontgraving, wordt aangenomen dat een werkstrook van ongeveer 10 meter nodig is. Daarom worden er in de strook van 10 meter langs de watergang ten oosten van compensatiegebied B geen struiken aangeplant. De strook wordt als kruiden en faunarij grasland ingericht (en beheerd) dat na een eventuele aanleg van een waterstofleiding hersteld kan worden. Indien er een waterstofleiding wordt aangelegd dient er door de initiatiefnemer dan een vergunning te worden aangevraagd. Naast dit project zijn er in de nabije omgeving van het plangebied geen niet-gerealiseerde projecten bij ons bekend. Er zijn dan ook geen cumulatieve effecten te verwachten met andere projecten in de omgeving voor de wezel, hermelijn en bunzing.

De door u voorgestelde maatregelen zijn grotendeels voldoende. Ter aanvulling hebben wij extra voorschriften opgenomen. Dit betreffen de voorschriften 24 en 25. In voorschrift 24 is vastgelegd dat het gewas in compensatiegebied B, wanneer dit gesnoeid of verwijderd wordt vanwege hinder voor Defensie, minimaal 50 centimeter hoog moet blijven. Wij hebben in dit voorschrift een minimale hoogte vastgesteld die het gewas in zo een situatie moet behouden. Deze hoogte is gebaseerd op het kennisdocument Kleine marterachtigen van BIJ12, waarin wordt aangegeven dat een greppel minimaal 50 centimeter diep moet zijn om schuilgelegenheid te creëren. Deze hoogte is dan ook aangehouden om ervoor te zorgen dat de kleine marterachtigen zich ongezien door het plangebied kunnen verplaatsen. Daarnaast is in voorschrift 25 opgenomen dat binnen één maand na afronding van de werkzaamheden het donkerroze zone van het plangebied, zoals weergegeven in figuur 4 van bijlage 3 bij dit besluit, een rietkraag moet worden aangebracht met een breedte van minimaal drie meter. Dit tijdsbestek is opgenomen om het besluit handhaafbaar te maken.

Wanneer de activiteit wordt uitgevoerd zoals hierboven beschreven en er wordt voldaan aan de onder C genoemde voorschriften, wordt voorkomen dat de activiteit afbreuk doet aan het streven de populaties van de bunzing, hermelijn en wezel in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Conclusie toetsing aan de omgevingsvergunningsvoorwaarden

U heeft voldaan aan alle drie de voorwaarden voor een omgevingsvergunning op grond van de Omgevingswet voor een flora- en fauna-activiteit. Daarom verlenen we u een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Omgevingswet.

E. Wettelijk kader

Wij hebben de aanvraag voor een activiteit als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder g van de Omgevingswet behandeld volgens Paragraaf 16.5.2 van de Omgevingswet en afdeling 4.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht.

Bevoegd gezag

Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Holland zijn het bevoegd gezag ten aanzien van een aanvraag van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit. De Omgevingsdienst Noord-Holland Noord is gemandateerd om namens Gedeputeerde Staten een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit te verlenen.

Ontvankelijkheid aanvraag

De ontvankelijkheid van de aanvraag is getoetst aan de aanvraagvereisten (artikel 16.55 van de Omgevingswet en artikel 7.3 en 7.4 van de Omgevingsregeling). Daarnaast is de flora- en fauna-activiteit getoetst aan de vereisten in Afdeling 7.2.8a.2 e.v. van de Omgevingsregeling. De aanvraag voldoet aan de eisen en is ontvankelijk.

Flora- en fauna-activiteit

Andere soorten

U heeft een omgevingsvergunning aangevraagd voor de soorten bunzing, hermelijn en wezel. Deze soorten zijn genoemd in bijlage IX van het Bal. Voor deze diersoorten geldt dat het verboden is ze opzettelijk te doden of vangen en de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren te beschadigen of te vernielen.

Essentiële migratieroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantings- of rustplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld hollen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau hieronder.

Voor deze soorten is het op grond van artikel 8.74l, eerste lid van het Bkl alleen mogelijk een omgevingsvergunning af te geven als er geen andere bevredigende oplossing voor het verrichten van de activiteit bestaat, de activiteit nodig is op grond van een in de wet genoemd belang en de activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

F. Overige wet- en regelgeving

Een initiatiefnemer heeft de verantwoordelijkheid te voldoen aan de geldende voorschriften voor alle aangewezen activiteiten onder zijn beheer. Ook bestaat de ruimte om zelf te bepalen wanneer activiteiten worden aangevraagd. Hetgeen wat niet is aangevraagd kan niet (integraal) worden beoordeeld of onderdeel zijn van een omgevingsvergunning.

G. Procedure

Bij het totstandkomen van ons besluit is een reeks procedurele stappen gevolgd. De belangrijkste elementen in de procedure van deze beschikking zijn:

Participatie

De opzet en uitkomsten van het participatieproces zijn onderdeel van de aanvraag. Voor het gehele project "Verbetering Natte Infrastructuur Noordkop" is een participatieplan opgesteld door Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (hierna: HHNK). De realisatie van het nieuwe gemaal en vispassage bij Oostoever is hier onderdeel van. Dit participatieplan is destijds middels de kennisgeving participatie gepubliceerd. De verschillende stakeholders zijn volgens u in de verkenningsfase meegenomen in het project en zijn/worden ook bij de planvormings- en uitvoeringsfase actief betrokken en geïnformeerd. Dit wordt op verschillende manieren gedaan, waaronder door middel van overleggen, webinar(s), website, bijeenkomsten, publicaties. De procedure voor de vergunning eigendienst voor de realisatie van het gemaal en vispassage Oostoever is reeds doorlopen. Hierbij zijn er geen zienswijzen ingediend.

Ontvangst

De aanvraag is ontvangen op 10 oktober 2024. Per ommegaande is hiervan een ontvangstbevestiging verzonden. Ook is op 28 oktober 2024 een procedurebrief opgesteld en aan de initiatiefnemer gezonden.

Ontvankelijkheid, aanvullingen en opschorting

De ontvankelijkheid van de aanvraag is beoordeeld.

Verlengen procedure

Op 28 oktober 2024 is de procedure verlengd met zes weken.

H. Kennisgeving

Van dit besluit wordt kennis gegeven op de website www.officiële bekendmakingen.nl.

I. Legesheffing

Voor het in behandeling nemen van uw aanvraag brengen wij kosten in rekening. U ontvangt in een aparte brief een factuur met de betalingsgegevens. Op de factuur staat ook hoe u bezwaar kunt maken tegen de kosten.

Verloop termijn omgevingsvergunning

Indien blijkt dat de in de omgevingsvergunning gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop deze omgevingsvergunning betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vijf maanden voor het verstrijken van deze termijn een wijzigingsverzoek in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.

Heeft u nog vragen

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord via 088 1021 300. Wij verzoeken u hierbij het zaaknummer te vermelden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde staten van Noord-Holland,
namens dezen,

anager Regulering Leefomgeving
dienst Noord-Holland Noord (OD NHN)**Rechtsbescherming**

U en andere belanghebbenden die het niet eens zijn met dit besluit, kunnen binnen 6 weken, gerekend vanaf de dag na datum van verzending van dit besluit, een bezwaarschrift indienen bij gedeputeerde staten van Noord-Holland, ter attentie van de secretaris van de Hoor- en adviescommissie, Postbus 3007, 2001 DA HAARLEM.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval het volgende bevatten:

- uw naam, adres, postcode en woonplaats;
- de datum;
- over welk besluit het gaat (u kunt het beste een kopie van dit besluit bijsluiten);
- de redenen waarom u het niet eens bent met het besluit;
- uw handtekening.

Het indienen van een bezwaarschrift schorst de werking van dit besluit niet.

Indien onverwijlde spoed dit vereist, kunt u de voorzieningenrechter van de Rechtbank Noord-Holland, Sectie bestuursrecht, Postbus 1621, 2003 BR HAARLEM vragen om een voorlopige voorziening te treffen. U kunt het verzoekschrift ook digitaal bij de rechtbank indienen via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Voor meer informatie verwijzen wij naar www.rechtspraak.nl. Voor de behandeling van het verzoek wordt griffierecht geheven.

De provincie wil bezwaren tegen besluiten graag op informele wijze behandelen. Als uw bezwaar in aanmerking komt voor deze informele behandeling nemen wij op korte termijn telefonisch contact met u op. In verband hiermee verzoeken wij u om in uw bezwaarschrift het telefoonnummer te vermelden waarop u overdag bereikbaar bent. Voor meer informatie over de informele behandeling kunt u telefonisch contact opnemen met provincie Noord-Holland.

Bijlage 1: weergave plangebied

Figuur 1: het plangebied weergegeven met een rode kadering.

Bijlage 2: locaties oorspronkelijk geschikt leefgebied

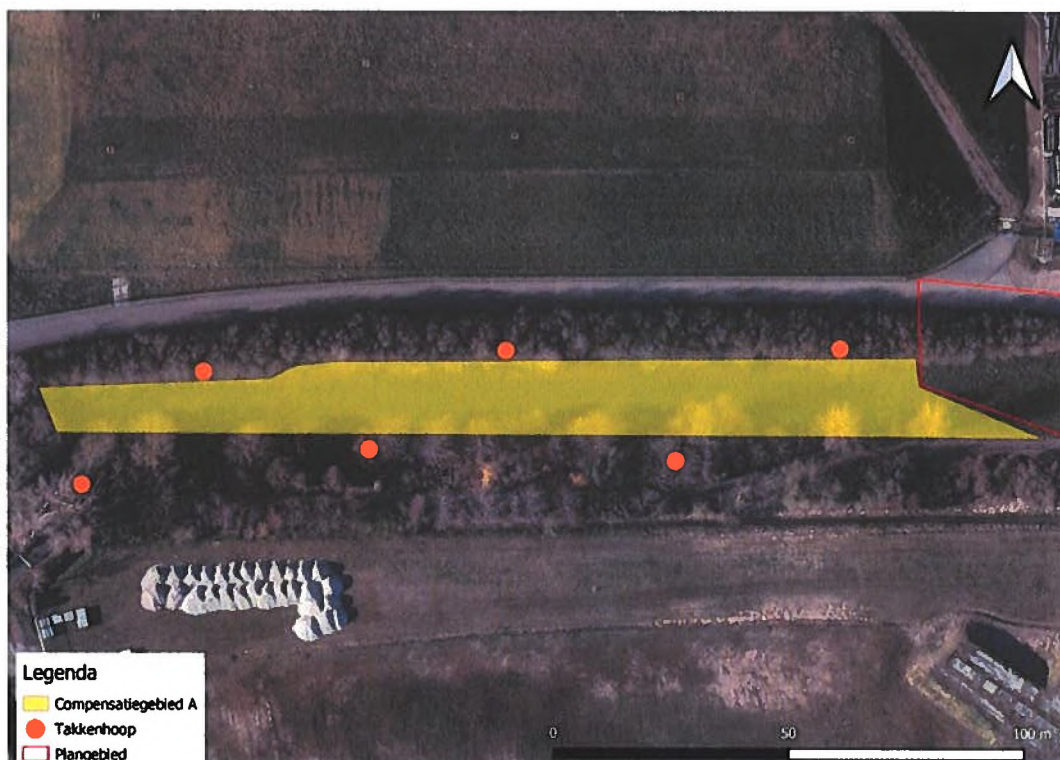

Figuur 1: Het geschikte leefgebied voor kleine marterachtigen is in het plangebied in oranje gearceerd.

Bijlage 3: locaties tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen

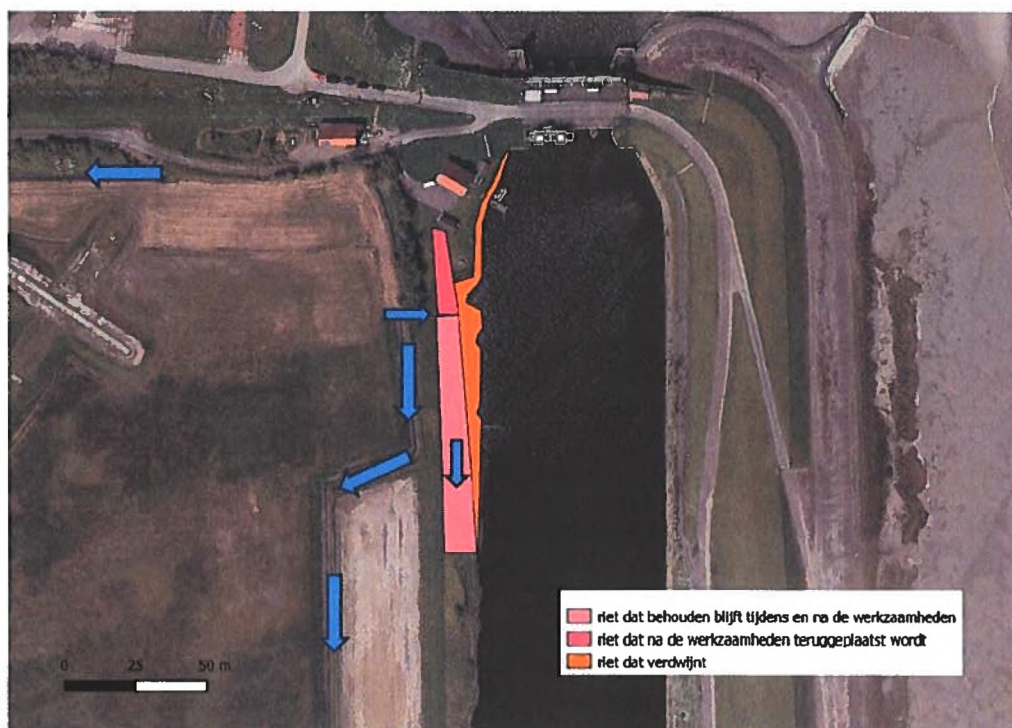
Figuur 1: ligging van de compensatiegebieden A (geel gearceerd) en B (blauw gearceerd) ten opzichte van het plangebied.

Figuur 2: Locatie van het compensatiegebied A is in het geel aangegeven. Op de locaties van de oranje stippen worden takkenhopen gerealiseerd. In het compensatiegebied wordt maximaal één keer per jaar gemaaid in de minst kwetsbare periode van de kleine marterachtigen. Daarnaast dient minimaal vijftig procent van de vegetatie niet jaarlijks gemaaid te worden. De gebieden die jaarlijks niet gemaaid worden dienen om de beurt te rouleren over de jaren heen zodat er altijd dekking voor kleine marterachtigen beschikbaar is.

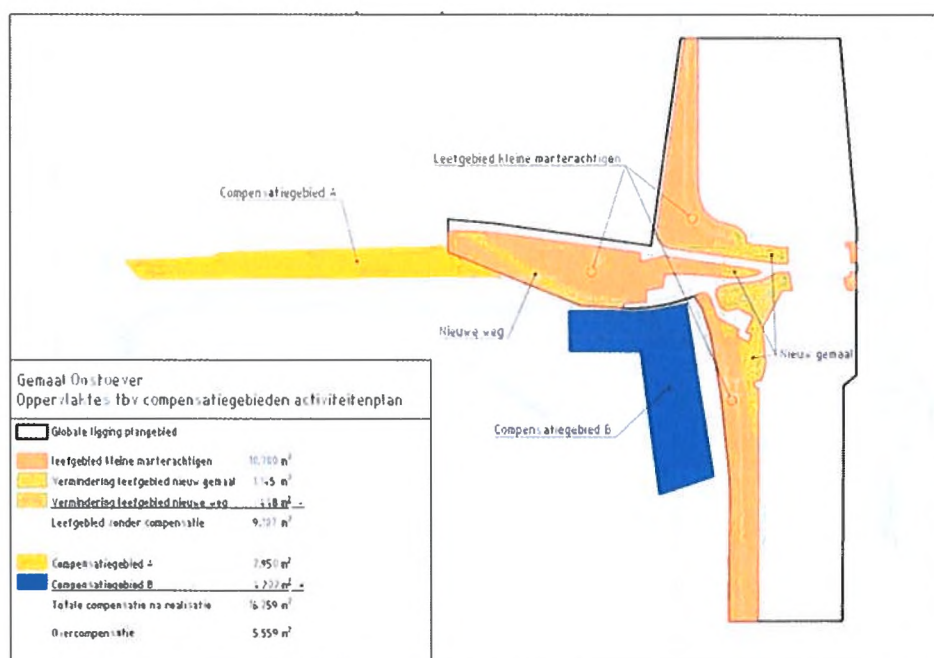

Figuur 3: Locatie van het compensatiegebied B is aangegeven met een blauw kader. In het compensatiegebied wordt maximaal één keer per jaar gemaaid in de in de minst kwetsbare periode van kleine marterachtigen. Daarnaast dient minimaal vijftientig procent van de vegetatie niet jaarlijks gemaaid worden. De gebieden die jaarlijks niet gemaaid worden dienen om de beurt te rouleren over de jaren heen zodat er altijd dekking voor kleine marterachtigen beschikbaar is. Tevens komt er in het compensatiegebied een struweelstrook (groene lijn) van 10 meter. Deze struweelstrook wordt niet gemaaid. De locaties van de takkenhopen in compensatiegebied B worden aangegeven met oranje ovals.

Figuur 4: Locatie van de rietkraag in het plangebied. De rietkraag in het oranje vlak wordt verwijderd. Het riet ter plaatse van het donkerroze vlak wordt verwijderd en na de werkzaamheden weer teruggebracht. Deze strook heeft op de breedste punten een maximale breedte van zeven meter. Het riet dat zich bevindt op de locatie van het lichtroze vlak zal onaangetast blijven. Deze rietzone is op het smalste punt circa zeven meter breed. De blauwe pijlen geven de richting aan waar verbindende elementen aanwezig zijn voor kleine marterachtigen.

Bijlage 4: locaties permanente alternatieve verblijfplaatsen

Figuur 1: weergave van de oppervlakte van het oorspronkelijke leefgebied van de kleine marterachtigen in vergelijking met de toekomstige situatie. Met de compensatiegebieden wordt in totaal 7152 m2 leefgebied voor de kleine marterachtigen gerealiseerd en/of geoptimaliseerd. In totaal gaat 1593 m2 leefgebied van de marterachtigen verloren door de realisatie van het gemaal en de weg. Uitsluitend het groen gearceerde gedeelte mag ongeschikt gemaakt worden.

